

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту наказу Міністерства охорони здоров'я України
«Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів
Міністерства охорони здоров'я України щодо окремих питань
післядипломної освіти у сфері охорони здоров'я»

1. Мета

Метою прийняття проєкту наказу Міністерства охорони здоров'я України «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства охорони здоров'я України щодо окремих питань післядипломної освіти у сфері охорони здоров'я» (далі – проєкт наказу) є забезпечення підготовки лікарів-спеціалістів та інших професіоналів у сфері охорони здоров'я відповідно до потреб галузі охорони здоров'я та узгодження вимог нормативно-правових актів Міністерства охорони здоров'я України у сфері підготовки, професійної діяльності та атестації працівників сфери охорони здоров'я, а також з метою вдосконалення нормативного регулювання етапів проведення ліцензійного інтегрованого іспиту «Крок 3», включаючи заходи щодо забезпечення публічної безпеки та порядку під час його проведення.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Проєкт наказу розроблено Міністерством охорони здоров'я України з метою забезпечення підготовки лікарів-спеціалістів, які надають паліативну допомогу, лікарів-акушерів-гінекологів, лікарів-лаборантів, цитоморфологів, лаборантів клінічної лабораторної діагностики, які здійснюють професійну діяльність за профілем роботи «Клінічна ембріологія», лікарів-акушерів-гінекологів, які здійснюють професійну діяльність за профілем роботи «Репродуктологія», лікарів-психологів, лікарів-психотерапевтів, клінічних психологів, психотерапевтів, які здійснюють професійну діяльність за профілями роботи «Нейропсихологія» та «Психосоматологія» відповідно до потреб галузі охорони здоров'я.

Проєкт наказу також розроблено з метою узгодження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними спеціальностями, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 25 липня 2023 року № 1347, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10 серпня 2023 року за № 1362/40418 (далі – наказ МОЗ № 1347), Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за спеціальностями професіоналів у галузі охорони здоров'я у закладах охорони здоров'я та професіоналів з вищою немедичною освітою, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 23 січня 2024 року № 112, зареєстрованого в



Міністерстві юстиції України 30 січня 2024 року за № 159/41504, з вимогами Порядку проведення атестації працівників сфери охорони здоров'я, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 16 квітня 2025 року № 650, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 28 травня 2025 року за № 825/44231, Переліком професій (посад) працівників сфери охорони здоров'я, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України від 05 липня 2025 року № 1065, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 23 липня 2025 року за № 1109/44515.

Наказом МОЗ № 1347, зважаючи на відносно нову спеціальність в інтернатурі «Фізична та реабілітаційна медицина» та нестачу лікарів з фізичної та реабілітаційної медицини та з метою оперативного закриття потреби у таких лікарях, було надано можливість отримати професійну кваліфікацію «Лікар з фізичної та реабілітаційної медицини» особам, які є лікарями та закінчили інтернатуру за однією з лікарських спеціальностей, крім спеціальностей стоматологічного, медико-профілактичного, лабораторного, медико-психологічного профілю шляхом проходження 4-місячного циклу спеціалізації за спеціальністю «Фізична та реабілітаційна медицина». З моменту надання такої можливості цикл спеціалізації «Фізична та реабілітаційна медицина» пройшли вже понад 5000 лікарів, у тому числі в закладах вищої освіти, які не мають ліцензії на провадження післядипломної освіти за спеціальністю «Фізична та реабілітаційна медицина».

Наразі необхідності у проведенні циклів спеціалізації «Фізична та реабілітаційна медицина» не вбачається, оскільки:

кількість лікарів з фізичної та реабілітаційної медицини (згідно з даними ЕСОЗ) покриває потребу закладів охорони здоров'я у лікарях з фізичної та реабілітаційної медицини, які законтрактовані за програмою медичних гарантій за напрямом медичної допомоги «Реабілітаційна допомога дорослим і дітям у стаціонарних умовах» та «Реабілітаційна допомога дорослим і дітям в амбулаторних умовах»;

рівень підготовки лікаря з фізичної та реабілітаційної медицини за результатами проходження циклу спеціалізації – терміном 4 місяці у суб'єктів освітньої діяльності, які не мають ліцензії на провадження освітньої діяльності на післядипломному рівні за спеціальністю «Фізична та реабілітаційна медицина», не забезпечує набуття професійних компетентностей, якими повинен володіти лікар з фізичної та реабілітаційної медицини і не може замінити повноцінне навчання за відповідною спеціальністю.

Окрім того, згідно з «класичною моделлю» підготовки лікаря з фізичної та реабілітаційної медицини, відповідно до чинного законодавства України кваліфікований лікар з фізичної та реабілітаційної медицини – це особа, яка отримала диплом магістра за спеціальністю «Медицина» або «Педіатрія» (6 років навчання) та пройшла первинну

спеціалізацію – інтернатуру терміном 3 роки, а з 2024 року – 4 роки, що сумарно становить 9–10 років.

Важливо зазначити, що станом на лютий 2025 року згідно з даними ЕСОЗ кількість практикуючих лікарів з фізичної та реабілітаційної медицини становить близько 2700 лікарів, що на 52 % більше ніж у 2023 році та на 90 % більше ніж у 2022 році, а також це лише 54% від кількості лікарів, які пройшли цикл спеціалізації «Фізична та реабілітаційна медицина».

Відповідно, зважаючи на кількість лікарів з фізичної та реабілітаційної медицини станом на лютий 2025 року, мету, з якою було запроваджено цикли спеціалізації «Фізична та реабілітаційна медицина», а саме оперативне нарощення фахівців з реабілітації – лікарів з фізичної та реабілітаційної медицини, досягнуто.

Крім того, поступове і регулярне збільшення кваліфікованих лікарів з фізичної та реабілітаційної медицини, згідно з державною політикою в сфері розвитку кадрів з реабілітації в сфері охорони здоров'я, забезпечується шляхом здобуття формальної освіти – навчання на магістратурі за спеціальністю «Медицина» та «Педіатрія» та в інтернатурі за спеціальністю «Фізична та реабілітаційна медицина».

У зв'язку з наведеним вище, з метою забезпечення якісної та такої, що відповідає передовому міжнародному досвіду, підготовки лікарів з фізичної та реабілітаційної медицини та для забезпечення населення України реабілітаційною допомогою, що надається висококваліфікованими кадрами, пропонується завершити проведення циклів спеціалізації за спеціальністю «Фізична та реабілітаційна медицина».

Натомість, згідно з листом Міністерства оборони України від 26 серпня 2025 року № 510/7/15168, є необхідність запровадження короткострокового (9-місячного) циклу спеціалізації за спеціальністю «Нейрохірургія» для лікарів-хірургів та лікарів-травматологів з числа військовослужбовців.

Дана необхідність аргументується відносно довготривалим навчанням, проходження якого дозволяє отримати професійну кваліфікацію «Лікар-нейрохірург», а саме резидентуру тривалістю 3–4 роки. Зазначені довготривалі терміни навчання в резидентурі є неприйнятними для підготовки військових нейрохірургів в умовах воєнного стану, що унеможливорює завчасне укомплектування посад нейрохірургів у закладах охорони здоров'я Збройних сил України.

Окрім цього, як зазначає Командувач Медичних сил Збройних сил України, наразі в державі немає можливості мобілізувати цивільних нейрохірургів до лав ЗСУ через їх 100 % бронювання; військові заклади охорони здоров'я мають лише 38 посад лікарів-нейрохірургів, з яких 8 є вакантними; у мобільних госпіталях за штатом передбачено посади

нейрохірургів, але фактично вони залишаються вакантними, а необхідність підсилення військових мобільних госпіталів нейрохірургами для евакуації поранених із травмами голови є досить високою.

Усе вищенаведене обумовлює необхідність прийняття зазначеного проекту наказу.

3. Основні положення проекту акта

Проектом наказу пропонується внести зміни до:

1) Положення про інтернатуру, затвердженому наказом Міністерства охорони здоров'я України від 22 червня 2021 року № 1254, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 17 серпня 2021 року за № 1081/36703 (у редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України від 16 березня 2022 року № 493);

2) наказу Міністерства охорони здоров'я України від 25 липня 2023 року № 1347 «Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними спеціальностями», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10 серпня 2023 року за № 1362/40418;

3) наказу Міністерства охорони здоров'я України від 23 січня 2024 року № 112 «Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за спеціальностями професіоналів у галузі охорони здоров'я у закладах охорони здоров'я та професіоналів з вищою немедичною освітою», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 січня 2024 року за № 159/41504.

4) Порядку проведення атестації працівників сфери охорони здоров'я, затвердженому наказом Міністерства охорони здоров'я України від 16 квітня 2025 року № 650, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 28 травня 2025 року за № 825/44231;

5) Переліку професій (посад) працівників сфери охорони здоров'я, затвердженому наказом Міністерства охорони здоров'я України від 05 липня 2025 року № 1065 «Деякі питання підготовки та професійної діяльності за професіями у сфері охорони здоров'я», зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 23 липня 2025 року за № 1109/44515.

4. Правові аспекти

Нормативно-правовими актами, які містять підстави для прийняття проекту наказу є:

Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»;

Закон України «Про освіту»;

Положення про систему безперервного професійного розвитку медичних та фармацевтичних працівників, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 14 липня 2021 року № 725;

Положення про інтернатуру, затверджене наказом Міністерства охорони здоров'я України від 22 червня 2021 року № 1254, зареєстроване в Міністерстві юстиції України від 17 серпня 2021 року за № 1081/36703 (у редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України від 16 березня 2022 року № 493);

Положення про лікарську резидентуру, затверджене наказом Міністерства охорони здоров'я України від 03 червня 2024 року № 949, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 12 липня 2024 року за № 1052/42397;

Порядок проведення атестації працівників сфери охорони здоров'я, затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 16 квітня 2025 року № 650, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 28 травня 2025 року за № 824/44230;

Перелік професій (посад) працівників сфери охорони здоров'я, затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 05 липня 2025 року № 1065, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 23 липня 2025 року за № 1109/44515.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проєкту наказу не потребує додаткового фінансування з державного чи місцевих бюджетів.

6. Позиція заінтересованих сторін

Проект наказу потребує проведення публічних консультацій.

Проект наказу не стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, прав осіб з інвалідністю, тому не потребує погодження уповноважених представників всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування чи інших відповідних органів місцевого самоврядування, Урядового уповноваженого з прав осіб з інвалідністю та всеукраїнських громадських організацій осіб з інвалідністю, їх спілок, Уповноваженого із захисту державної мови.

Проект наказу не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності.

Проект наказу потребує погодження з Міністерством освіти і науки України, Міністерством економіки, довкілля та сільського господарства України, Міністерством цифрової трансформації України, Міністерством оборони України, Міністерством соціальної політики України, Міністерством культури України, Національною службою здоров'я України, Національною академією медичних наук України, Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України, Антимонопольним комітетом України, Державною регуляторною службою України, Службою безпеки України, Уповноваженим Верховної

Ради України з прав людини, Уповноваженим із захисту державної мови, уповноваженими представниками всеукраїнських профспілок та їх об'єднаннями та всеукраїнським об'єднанням організацій роботодавців.

Проект наказу потребує здійснення державної реєстрації в Міністерстві юстиції України.

7. Оцінка відповідності

У проекті наказу відсутні положення, що стосуються зобов'язань України у сфері європейської інтеграції; прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод; впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією; створюють підстави для дискримінації.

Громадська антикорупційна, громадська антидискримінаційна та громадська гендерно-правова експертизи не проводилися.

8. Прогноз результатів

Реалізація проекту наказу не матиме негативного впливу на розвиток регіонів, підвищення чи зниження спроможності територіальних громад; ринок праці, рівень зайнятості населення; громадське здоров'я, покращення чи погіршення стану здоров'я населення або його окремих груп; екологію та навколишнє природне середовище, обсяг природних ресурсів, рівень забруднення атмосферного повітря, води, земель, зокрема забруднення утвореними відходами, інші суспільні відносини.

Реалізація проекту наказу матиме позитивний вплив у напрямку вдосконалення забезпечення підготовки лікарів-спеціалістів та інших професіоналів у сфері охорони здоров'я відповідно до потреб галузі охорони здоров'я та та укомплектування посад лікарів-нейрохірургів у закладах охорони здоров'я Збройних сил України.

Вплив на інтереси зацікавлених сторін:

Заінтересована сторона	Вплив реалізації наказу на заінтересовану сторону	Пояснення очікуваного впливу
Заклади вищої освіти	Позитивний	Матимуть чіткі вимоги щодо підготовки лікарів-спеціалістів, які надають паліативну допомогу, лікарів-акушерів-гінекологів, лікарів-лаборантів, цитоморфологів,

		лаборантів клінічної лабораторної діагностики, які здійснюють професійну діяльність за профілем роботи «Клінічна ембріологія», лікарів-акушерів-гінекологів, які здійснюють професійну діяльність за профілем роботи «Репродуктологія», лікарів-психологів, лікарів-психотерапевтів, клінічних психологів, психотерапевтів, які здійснюють професійну діяльність за профілями роботи «Нейропсихологія» та «Психосоматологія». У зв'язку зі закриттям циклу спеціалізації за спеціальністю «Фізична та реабілітаційна медицина» збільшиться кількість осіб, які вступатимуть на програму підготовки в інтернатурі за спеціальністю «Фізична та реабілітаційна медицина»
Заклади охорони здоров'я	Позитивний	Матимуть професійно підготовлених лікарів-спеціалістів, які надають паліативну допомогу, лікарів-акушерів-гінекологів, лікарів-лаборантів, цитоморфологів, лаборантів клінічної лабораторної діагностики, які здійснюють професійну діяльність за профілем роботи «Клінічна ембріологія», лікарів-акушерів-гінекологів, які здійснюють професійну діяльність за профілем роботи «Репродуктологія», лікарів-психологів, лікарів-психотерапевтів, клінічних психологів, психотерапевтів, які здійснюють професійну діяльність за профілями роботи «Нейропсихологія» та «Психосоматологія»
Військові заклади охорони здоров'я	Позитивний	Матимуть ширші можливості щодо укомплектування лікарями-нейрохірургами у період воєнного стану

Пацієнти, у тому числі військово-службовці	Позитивний	Матимуть можливість отримання якісної медичної та реабілітаційної допомоги за напрямками: «Паліативна медична допомога», «Нейрохірургія», «Фізична та реабілітаційна медицина», «Клінічна ембріологія», «Репродуктологія», «Нейропсихологія» та «Психосоматологія»
--	------------	--

Міністр охорони здоров'я України

Віктор ЛЯШКО

«__»_____ 2025 року